

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Факультет менеджменту освіти та науки
Факультет філософської освіти і науки
Кафедра етики та естетики

Тези

**VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної
конференції
«Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі»**

29 листопада 2018 року

Київ

Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі: Тези VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 29 листопада 2018 року. – К.: Кафедра етики та естетики НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018.

У збірнику представлено тези доповідей учасників VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі».

Тематика конференції охоплює етичні та естетичні виміри суспільного буття, мистецько-культурних та освітніх процесів, питання філософії, культурології, дизайну.

© Кафедра етики та естетики НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018
© Автори тез, 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕТИКА.....10

Донецький національний університет імені Василя Стуса
(м. Вінниця)

Баклан Наталія

Правові та етичні аспекти проблеми толерантності

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Гонтар Альона

Співвідношення політики і моралі у праці «Державець» Ніколо Макіавеллі

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Короткова Єлизавета

Мораль та моральність за Г.В.Ф. Гегелем

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Котець Яна

Етичні настанови в епістолярії Василя Стуса

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Кравцов Михайло

Моральне вчення Рене Декарта

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Суханова Анна

Етична рефлексія Сократа у філософсько-правовому контексті реальності

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Швидка Олена

Етика любові Л. Фейєрбаха

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Яковенко Діана

Етичні виміри в діяльності державного службовця

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Власова Діана

Обов'язок та відповідальність у практичній філософії Е. Канта

Науковий керівник: Овсянкін Л.А.

Романчук Вікторія

Професійна етика сучасного реабілітолога

Науковий керівник: Овсянкін Л.А.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Геращенко Олена

Добро і зло в міфічних уявленнях стародавніх слов'ян

Науковий керівник: Магеря О.П.

Дауді Аміна

Академічна доброчесність в уявленні студентів

Науковий керівник: Скрипнікова С.В.

Єфіменко Тетяна

Етичне виховання дошкільників засобом сюжетно-рольових ігор

Науковий керівник: Коннов О.Ф.

Зелений Георгій

Сенс і мета життя

Науковий керівник: Шульга Т. Ю.

Керусова Оксана, Мінняйло Єлизавета

Суїцид та право вибору

Науковий керівник: Шульга Т. Ю.

Криворука Єлизавета

Інформаційний контент соціальних мереж в контексті морально-етичних норм

Науковий керівник: Коннов О.Ф.

Максименко Олександра

Чи справедлива смертна кара?

Науковий керівник: Шульга Т. Ю.

Мельникович Руслана, Ничипорук Наталія

Розуміння справедливості: опитування молоді та їх батьків

Науковий керівник: Шульга Т. Ю.

Меньшеніна Анна

Моральний прояв політики в епоху постмодерну: ціннісні засади

Науковий керівник: Бабкіна О.В.

Мішаков Тимофій

Вчинок як реалізація ідеї добра

Науковий керівник: Шульга Т. Ю.

Оправхата Людмила

Психологічні аспекти чайлдфрі

Науковий керівник: Шульга Т.Ю.

Курочка Наталія, Карпенко Тетяна, Поремська Анастасія

Чорна трансплантологія у інтернет-виданнях (спроба аналізу)

Науковий керівник: Шульга Т.Ю.

Чевельча Тетяна

Щастя як феномен етики та поняття у позитивній психології

Науковий керівник: Коннов О.Ф.

СЕКЦІЯ 2. ЕСТЕТИКА.....100

**Донецький національний університет імені Василя Стуса
(м. Вінниця)**

Гаврилюк Софія

Українські менталітетні риси та тематичне наповнення народного мистецтва

Науковий керівник: Білецький В.В.

Москалюк Юлія

Естетичні погляди в концепції І. Канта

Науковий керівник: Попов В.Ю.

Київський національний університет культури і мистецтв

Горянська Олена

Сучасна практика використання української етніки у створенні інтер'єрів готельних комплексів

Науковий керівник: Папета С.П.

Давидова Катерина

Вітальні листівки кінця XIX – початку XX століття: символи та образи
Науковий керівник: Крижанівський О.А.

Кондартюк Дарія

Розвиток спеціалізованих видань в контексті сучасної музичної культури
Науковий керівник: Папета С.П.

Пархоменко Марина

Стилістична єдність як основа гармонії в дизайні інтер'єрів та екстер'єрів житлових будинків
Науковий керівник: Швець І.В.

Печенюк Ірина

Формування концепції японської стилістики сучасного інтер'єру України в умовах глобалізації
Науковий керівник: Яремчук О.М.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Тамашук Ян

Авангард у творчості Д.І. Хармса
Науковий керівник: Ковальчук Н.Д.

Цапенко Дмитро

Феномен шляху у фільмі Андрія Тарковського «Сталкер»
Науковий керівник: Ковальчук Н.Д.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Брусенська Оксана

Абстрактна лексика на позначення етико-естетичних понять у сучасній українській мові
Науковий керівник: Сіроштан Т.В.

Гур'єва Тетяна

Етико-естетичні аспекти функціонування абстрактної лексики в сучасній українській малій прозі
Науковий керівник: Сіроштан Т.В.

Данильченко Альона

Оксана Забужко як сучасний митець (естетичні смаки і вподобання на мовному рівні)
Науковий керівник: Єрмоленко С.І.

Стовбур Вікторія

Фонетика в загальноосвітніх навчальних закладах з естетичного погляду

Науковий керівник: Єрмоленко С.І.

Шевчик Ганна

Естетичні смаки учнів 5 класу на уроках фонетики

Науковий керівник: Єрмоленко С.І.

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Дуплава Олена

Особливості та специфіка художньої реалізації стріт-арту в міському просторі

Науковий керівник: Чикарькова М.Ю.

**Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова**

Колтишева Ганна

Естетична цінність парків у місті

Науковий керівник: Бут Н.К.

Крагель Каріна

«Рамка» потворного, прекрасного, красивого, цікавого та візерунки картин

Науковий керівник: Коннов О.Ф.

Мельниченко Олег

Філософсько-естетичні аспекти творчості групи Rammstein

Науковий керівник: Лобанчук О.А.

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІКА. ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРА.....175

**ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
(м. Слов'янськ)**

Довгоспинний Ярослав

Національно-патріотичне виховання в умовах спеціального дошкільного закладу

Науковий керівник: Омельченко М.С.

**Донецький національний університет імені Василя Стуса
(м. Вінниця)**

Труфанова А.О.

Становлення поняття емоційного інтелекту в зарубіжній науковій літературі

Науковий керівник: Васюк К.М.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Мілютіна Наталія

Конструкти «жінка» та «чоловік» у феміністичній теорії В. Брайсон

Науковий керівник: Купрій Т.Г.

Олексієнко Георгій

Проблеми кіберетики у сучасному глобалізованому світі

Науковий керівник: Овсянкіна Л.А.

Растівський Ігор

Нігілізм як філософська концепція у контексті цивілізаційних викликів

Науковий керівник: Купрій Т.Г.

Слободяник Катерина

Філософський аналіз концепції «друг» / «ворог» К. Шмітта в контексті «інформаційної війни»

Науковий керівник: Купрій Т.Г.

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Козачук Наталія

Проблема трактування гендерного дисплею в сучасній культурологічній думці

Науковий керівник: Чікарькова М.Ю.

Кульбабська Мар'яна

Феміністські тенденції в українському літературному просторі кінця XIX-XX століть

Науковий керівник: Горохолінська І.В.

Лазоревич Ірина

**Динаміка сакрального у драмах «буденного»
(на ґрунті аналізу збірки поезій Сергія Жадана «Антенa»)**

Науковий керівник: Бродецький О.Є.

**Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова**

Грушецька Вікторія

Особливості репертуару сучасних вуличних музикантів Києва

Науковий керівник: Покотило К.М.

Колтишева Ганна

Естетичні педагогічні прийоми Василя Сухомлинського

Науковий керівник: Бут Н.

Ревуцька Лілія

Співпраця ДНЗ та родини дошкільника

Науковий керівник: Коннов О.Ф.

потрапила у злі руки, і тому приніс із собою бомбу у 20 кілотон, задля того, щоб вона нікому не дісталась. Письменник більше не вбачає у ній своєї музи, свого натхнення, він розуміє, що вона не позбавить його творчої кризи, а тому він погоджується з Професором.

Картина показує нам, як персонажі, які сильно бажали своєї цілі, вже на самому порозі перед нею, пройшовши стільки випробувань, все ж втрачають бажання взяти свою ціль, коли залишається лише зробити останній крок. Сталкер у кінці фільму, під час діалогу з дружиною, скаржиться їй, що люди втратили усіяке бажання, і що він також втрачає сенс бути провідником у Зону.

**Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

Філологічний факультет

Брусенська О.О.

Науковий керівник: Сіроштан Т.В.

АБСТРАКТНА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕТИКО- ЕСТЕТИЧНИХ ПОНЯТЬ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Більшість іменників на позначення етико-естетичних понять належить до абстрактної лексики, що “з’являється на найвищому рівні розвитку мислення”, у якій “реалізується вся система світоглядних цінностей, уявлень людини про світ, про себе, про ставлення до іншої людини, до добра і зла” [4, с. 18]. Такі найменування частково вивчалися В. Виноградовим, В. Німчуком, С. Обнорським, Л. Полюгою, О. Потебнею, І. Срезневським, Н. Томою, О. Шахматовим та іншими мовознавцями, проте семантичні та словотвірні особливості абстрактних назв у галузі етики й естетики не були предметом окремого лінгвістичного дослідження.

Мета нашої розвідки – здійснити лексико-словотвірний аналіз іменників сучасної української мови на позначення етико-естетичних понять, зокрема,

зафіксованих в 11-томному “Словнику української мови” [3].

Для окреслення кола досліджуваних абстрактних лексем з’ясуємо значення термінів “етика” та “естетика”. Поняття “етика” має кілька тлумачень. Зокрема, у “Словнику іншомовних слів” наводиться таке його визначення: “наука про мораль, її походження, розвиток і роль у суспільному та особистому житті людей; норми поведінки, сукупність моральних правил якого-небудь класу, суспільної організації, професії” [2, с. 225]. Сучасні дослідники під етикою розуміють “філософську науку, яка досліджує природу, сутність, виникнення, розвиток, структуру, функції моралі, її прояви у різноманітних сферах діяльності” [5, с. 135]. Оскільки, за визначенням учених, центром уваги етики має бути людина як суверенна одиниця буття, цілісна суверенна особистість, здатна до саморегулювання, самовдосконалення, самореалізації, самостимулювання [5, с. 136], більшість абстрактних іменників цієї галузі називають поняття, пов’язані з людиною, її життям, діяльністю тощо.

Під “естетикою” розуміють “науку про мистецтво, про форми прекрасного в художній творчості, у природі та суспільстві; систему поглядів на мистецтво, якої дотримується хто-небудь; красу, художність чого-небудь” [2, с. 224]. Привертає увагу той факт, що “доцільність естетики міститься не в самих речах та їхніх об’єктивних властивостях, а у відношенні їх до суб’єкта та його здібностей, в почутті задоволення, обумовленому вільною грою розуму та уяви при безпосередньому спогляданні речей” [6, с. 203]. Естетична функція мови, на думку вчених, “полягає у використанні образних можливостей мови для впливу на читача (слухача)” [1, с. 195], тому в центрі естетичних понять також опиняється людина з її емоціями, почуттями, переживаннями.

Характерні риси особистості, її моральні якості позначають іменники відприкметникового походження на **-ість**, наприклад: *активність, акуратність, аполітичність, безсоромність, бережливість, великодушність, вибагливість, вимогливість, відвертість, жвавність, зажерливість, зрадливість, невибагливість, незрадливість, нелюдимість, нетерпеливість, нетовариськість, ощадливість, підлість, почуттєвість, терпеливість,*

товариськість, чванливість, чуттєвість тощо. Окремі найменування цього типу творяться за допомогою суфікса **-ств(о)** переважно від іменникових основ: *грубіянство, дивацтво, ледарство, ліниство, самодурство, тиранство, чудацтво*.

Психологічно-моральний стан людини представлений у сучасній українській мові такими деад'єктивами на **-ість**, наприклад: *благородство, брутальність, величавість, витримка, вірність, гідність, гнівливість, гордливість, гордівливість, дратівливість, милість, неправдивість, погордливість, правдивість, цнотливість* та ін. Окремі найменування творяться за допомогою суфікса **-от(а)**, наприклад: *непраота, праота, чеснота*. В обстежених джерелах трапляється також кілька найменувань на **-ств(о)**: *запроданство, негідництво, ненависництво, смиренство, хамство, чванство*.

Моральні почуття, властиві людині, також позначаються іменниками відприкметникового походження на **-ість**, наприклад: *блудливість, гордість, злобливість, ласкавість, лукавість, незлобивість, незлоблівість, неласкавість, нелукавість* тощо. Пор. також деривати на **-ин(а)**: *гордовина, гординя*. У сучасній українській мові трапляється кілька деад'єктивів на **-от(а)**: *гордота, срамота, щедрота*. Невелика кількість іменників на позначення почуттів твориться за допомогою суфікса **-ств(о)** від іменникових і прикметникових основ, наприклад: *боягузтво, гонорство, лукавство*. Пор. також композитно-суфіксальні похідні: *вастолоубство, волелубство, женоненависництво, самолюбство, себелубство, честолоубство*.

Поведінку людини, її вчинки називають такі десубстантиви на **-ізм**: *алкоголізм, аморалізм, героїзм, егоїзм*. Численними виявилися також деад'єктиви на **-ість**, наприклад: *благодійність, ввічливість, грубість, дбайливість, квапливість, крикливість, настирливість, недбайливість, неквапливість, нешанобливість, обхідливість, сварливість, хвастливість, шанобливість* та ін. Велика кількість відіменникових похідних із таким значенням твориться від іменникових основ за допомогою суфікса **-ств(о)**: *благочинство, головництво, грабіжництво, добродійство, злодійство*,

зрадництво, інтриганство, крутіїство, лакеїство, лиходійство, неробство, пияцтво, підлабузництво, подвижництво, працелюбство, розбишацтво, розбійництво, трудолюбство, хабарництво, хуліганство, шахраїство, ябідництво. Кілька іменників цього типу твориться шляхом додавання суфікса **-от(а)** до дієслівних основ, наприклад: *турбота, любота*. У сучасній українській мові трапляється також кілька девербативів на **-анн(я)**: *ворогування, лакеїствування, пошановання, самопожертвування, турбування, храбрування* та ін. Окремі іменники творяться шляхом складання основ, наприклад: *взаємодопомога*.

Чимало абстрактних іменників на позначення принципів, теорій, напрямів сучасної наукової думки представлені десубстантивами та деад'ективами з суфіксом іншомовного походження **-изм**: *абсолютизм, авангардизм, альтруїзм, анархізм, анахронізм, антифундаменталізм, антропоцентризм, біоцентризм, біхевіоризм, бюрократизм, волюнтаризм, гуманізм, емотивізм* тощо.

Отже, в сучасній українській мові функціонує чимало іменників на позначення характерних рис особистості, її моральних якостей, особливостей поведінки, а також психологічно-морального стану та почуттів людини. Поділ лексем за цими групами є певною мірою умовним, оскільки в залежності від контексту одне й те саме найменування може виражати різні значення. Найчисленнішими найменуваннями етико-естетичних понять виявилися деад'ективи із суфіксом **-ість**. Поширеними, за нашими даними, є також відприкметникові та відіменникові похідні на **-ств(о)**. Значно менше аналізованих найменувань твориться за допомогою інших суфіксів, зокрема **-от(а), -изм, -ізм, -анн(я), -ин(а)**.

Література:

1. Бирик С. П., Єрмоленко С. Я., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001, 223 с.
2. Бирик С. П., Сьота Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С. Я. Єрмоленко. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.

3. Словник української мови : в 11 т. / уклад. І. К. Білодід та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 1–11.

4. Тома Н. М. Семантико-стилістичні параметри функціонування абстрактної лексики у творах Петра Могили : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2011. 227 с.

5. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.

6. Філософський енциклопедичний словник / гол. редколегії В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

Філологічний факультет

Гур'єва Т.А.

Науковий керівник: Сіроштан Т.В.

ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АБСТРАКТНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МАЛІЙ ПРОЗІ

Абстрактна лексика становить вагомий шар словникового складу сучасної української мови. Це іменники, які називають поняття, що не мають реального втілення, тобто вказують на стан, почуття, процес, якість, риси характеру, різні вияви інтелектуального рівня людини, відносини між особами, народами, особливості етикету, є науковими та виробничими термінами тощо [9, с. 7–8]. Значну кількість таких слів утворюють іменники на позначення етико-естетичних понять. Твори малої прози часто містять філософські ідеї, елементи дидактично-моралізаторського характеру, висвітлюють поняття “красивого”, “потворного”, “доброго”, “поганого”, “образного”, “типового”, тому можуть слугувати джерелом вивчення етико-естетичних аспектів функціонування абстрактної лексики, що становить мету нашого дослідження.

Абстракти на позначення стосунків між людьми часто трапляються в обстежених творах: *нехай буде зламана між нами дружба. Віднині між нами – сама помста і ворожнеча* [11, с. 351]; *Поміж мною і ним зав'язалась дружба*